

TREDAGARSVANDRINGEN 2019

1. Etappinformation St Tuna – Säter, torsdag 30 maj 2019

Etappansvarig och vandringsledare:	Jon Bodin, 070-628 47 46 Jan-Olof Montelius, 070-854 99 33
Kvartermästare (med hjärtstarter):	Lennart Hökpers (FM minibuss) 073-391 27 69
Följebil 1:	Christer Anderssén, 070-681 90 92
Sjukvård:	Laila Danielsson, 070-372 46 52
Sladd:	Laila Danielsson, 070-372 46 52

Kartor

Lantmäteriet, terrängkartan, Kartblad 638 Borlänge, 639 Falun.

Läs kartan! Blåvit snitsel med DKV:s logga finns längs vägen, dock inte så många att man bara kan följa snitslarna.

Morgontider St Tuna 30 maj

0730 – 0845 Incheckning kyrkplan, St Tuna kyrka. Packning i lastbilen Beställning lunch 31.5

0900 – 0915 Korum, Frostbrunnssdalen

0915 – 0930 Information om dagens etapp

0945 Start dagens etapp

Kontroller/Hållpunkter

Plats	Avstånd	Tider	Ansvarig/Anmärkning
Naglarby, bystugan	8,0 km		DKV/vatten, toalett
Gustafs kyrka	10,0 km		
Solvarbo, bystugan	15,0 km	1230-1400	Lunch, catering, toalett
Ljusterbro	18,0 km		Torrdass
Mårtensgård	19,0 km		
Övergång Ljusterån	21,0 km		Torrdass
Säter, Coriandergården	24,0 km		Förläggning

Tider och aktiviteter Säter

Förläggning

Församlingshemmet, Coriandergården, Corianders allé 2

Sanitet

Duschmöjligheter i Kungsgårdsskolan, snitsel från Coriandergården

Sjukvård/Massage

Massage Aqua-Jorinda/Regina Siuavatti

Förplägnad

Alla som inte beställt måltider (lunch Solvarbo kan ej beställas s d) tidigare, beställs och betalas vid incheckning på morgonen

kl 1230-1400 Lunch 30.5 65:- st Solvarbo, pastasallad m Solvarboskinka

kl 1800-2000 Middag 30.5 130:- pp Restaurang Athéna

kl 0700-0800 Frukost 31.5 65:- pp Församlingshemmet. Traditionell

Kultur/Information

Samling kl. 17.30 i Coriandergården för en kort stadsvandring i den gamla trästaden Säter.

Övrigt

Ingen långtidsparkering på Kyrkplan, vid St Tuna kyrka. P-plats söder om Kyrkskolan (personalparkeringen får användas torsdag-söndag, tillstånd beviljat av Kyrkskolans rektor).

Vägbeskrivning

Etapp 1

Första dagens etapp följer fram till Gustafs den väg som vandrades vid 2013 års Tredagarsvandring. Vandringen fram till Gustafs går på asfalt, på framförallt cykelvägar och följer gamla huvudvägen, senare riksvägen, genom byarna Romme, med Kungl. Dalregementets forna mötesplats Rommehed, Sör Romme, Övre Svärdsjö, Naglarby fram till Gustafs kyrka. Vid Gustaf kyrka lämnas den gamla riksvägen och vandringen går vidare över åkervägar till Solvarbo. Då slipper man asfalt och biltrafiken. Lunch i Solvarbo bystuga. Efter Solvarbo går vandringen vidare på den riktigt gamla huvudvägen till övergången av Ljusterån vid Ljusterbro, (torrdass). Grusväg fram till Mårtensgård. Vid vägskelet där, sväng till höger (söderut) ner mot Norrdalen. Passera över Ljusterån (torrdass), branta backar ner och upp från Ljusterån. Därefter in mot Säter och Församlingshemmet Coriandergården och förläggning. Vandringsvägen går över den flacka Tunaslätten. Endast vid passagen genom Säterdalen är det en nivåskillnad. Socknarna Stora Tuna, Gustafs och Säter passerar.

St Tuna

(Stora) Tuna, omnämnt första gången 1325, *twana*. Tingsställe för landstinget Dalarna, skriftliga källor fr 1300-t. Tuna-Torsångsbygden var troligen centrum i det medeltida Dalarna.

Tunabron

En av de viktigaste fasta broarna under gammal tid var den över den inte obetydliga Tunaån i Stora Tuna. Byn Bro, som fått namn av bron, nämns redan 1385, *J broo*.

Stora Tuna kyrka

Invid 1469. Tänkt som domkyrka för Dalarna. Murar från 1200- och 1300-t. Nuv. tornspira fr 1914-17. På urspr. västfasaden reliefer föreställande St Erik och St Olof. 6 m högt krucifix, tidigt 1500-t, en av de monumentalaste i landet.

Frostbrunnsdalen

En cirka 1100 m lång 20 meter djup ravin strax väster om Stora Tuna kyrka, numera naturreservat. Dalen hette tidigare Frösbrunnsdalen, vilket antas ha med Frö (Frej) att göra. Den har uppstått genom Tunaåns erosion av de lösa jordlagren i området.

Dalens vegetation och fågelfauna är mycket artrik. År 1935 lät man uppföra en domarring i dalen för att markera platsen för Tuna gamla tingsplats. I dalen finns även en trefaldighetskälla.

Buskåkers gästgiveri

Buskåker omnämnd första gången 1535. I Buskåker mötte vägarna mellan Torsång och Norrbärke huvudvägen mellan Tuna och Avesta. Gästgivargård från 1700-t, ersatte gästgivargården vid Bro.

Rommehed

Rommehedsläget var Kungl. Dalregementets mötes- och exercisplats under åren 1796-1908. Användes av Kungl. Dalregementet fram till 1988, då Kronan sålde läget till Borlänge kommun. Därefter har läget haft olika fastighetsägare. Välbevarat läger från indelningsverkets dagar med officerssalong, manskapsbaracker, matsal och andra byggnader. Idag ett ståtligt byggnadsminne i vacker parkmiljö.

Gustafs

Morbygge och Nybo fjärdingar, som tillhörde St Tuna socken blev egen socken 1775, efter nådigt beslut av Gustaf III. Som tack för detta döpte sockenborna socknen till Gustafs. Kyrkan invigd 1768.

Solvarbo

En av de största gamla byarna på Tunaslätten, *Solbergae bodum* 1383. Byn är uppflyttad från sitt ursprungliga läge vid Dalälven p.g.a. erosion.

Ljusterbro

Ljusterån är den gamla sockengränsen mellan Tuna gamla socken (numera Gustafs) och Säter landsförsamling. Över Ljusterbron gick den äldsta huvudvägen från södra Dalarna upp mot Tuna ("riksväg 70").

Säterdalen

Säterdalen är ett 5 km långt ravinsystem och är med sina branta sluttningar unikt för Sverige. Ljusterån har under mycket lång tid utnyttjats för kraftändamål. Flera smedjor och bruk har funnits i dalen. 1619 anlades ett s.k. garvverk för rening av kopparmalmen från gruvan i Falun. I Säterdalen byggdes också Sveriges första kopparmyntverk.

Säter stad

Före staden fanns en kungsgård på platsen, och redan 1619 anlades ett s.k. garmakeri (kopparraffinaderi), 1624 ett kopparmyntverk som 1637 flyttades till Avesta. Säter fick stadsprivilegier 1642. Trots bergsnäringarnas starka utveckling var Säter en småstad med ca 500 inv. ännu vid 1800-talets början.